

מראי מקומות- בכורות כ"ב

וטומאתו הי' מעורב, לא שייך בי' ביטול, אבל שליא, דאפי' קודם שיצא לאויר העולם חלה עליו טומאה, א"כ שפיר אמרי' דכל שהי' הולד ניכר קודם שנימוק, שייך בי' ביטול, שהרי תחלת חלות טומאתו לא הי' בתערובת. וע"ש בהמשך מה שהק' על ביאור המשל"מ, והמהריט"א ביאר דכיון דבמעו אמו הי' ניכר, אף דביצא לאויר העולם הי' כבר נתערב, מ"מ הי' לה שעה שהי' בפני"ע (וע' בהערות שם דנתקשה בחילוק זה, הרי סכ"ס כשיצא לאויר העולם כבר נתערב, וע"ש מש"כ לבאר דברי המהריט"א).

(ג) **של אשה כשל שתי- ע' במאירי בנדה (כא.)** שהביא שיש שמביאים ראי' מכאן לדין אין פתיחת הקבר בלא דם, דאינו חשיב פתיחת הקבר אם אינו כשיעור פיקה של שתי.

(ד) **של בהמה כשל ערב, וכו'- פרש"י, דהיינו** לענין טומאה בלועה, דקודם שהעגיל הראש כפיקה של ערב, אינו טמאה, משום דהוי טומאה בלועה. אבל הרמב"ם (בכורות ד', י"ג) פי' הגמ' באו"א, דלא חשיב שיש פטירת רחם ע"י מה שמפיל הבהמה עד שיעגילו ראש כפיקה של ערב, אבל פחות מזה אינה פטירת רחם, והבא אחריו בכור.

(ה) **ממה נפשך, אי מיא רובא, וכו'- כ' תוס'** דאפי' היו מחצה על מחצה, מ"מ מטעם דלא בטל סלקא להו השקה. ולכאוי' דברי תוס' מוכרחין, דהא ודאי אין המים בטלין אם הוי מחצה על מחצה, וא"כ למה טהורין, אע"כ משום דמהני בהו השקה. אלא דאי' בהערות להגרי"ש דאינו מוכח, די"ל דמאי דטהור הוא משום דאפי' למ"ד דאפשר לצמצם, מ"מ לא חיישינן לה לצמצם, דהוה מיעוטא דמיעוטא, וא"כ ממ"נ טהור, או משום דהמים הוי רובא ומהני השקה, או משום דהציר הוי רובא ומבטל המים.

(ו) **אבל לקדרה לא, מצא מין את מינו וניעור- ע' בקובץ שמועות (חולין אות ל"ז) דביאר הענין דחוזר וניעור, דאף דהאיסור נתהפך**

(א) **משום ביטול ברוב נגעו בה- ולכן אינו** מטמאה במגע ובמשא, ומה שתקבר, היינו כדי לפרסמה. והעיר הקהלות יעקב (כ'), הא מבואר כאן דאין לה קדושת בכורה (ולכן אין קוברין אותה אלא כדי לפרסמה), והיינו משום דבטל ברוב. וא"כ, למה באמת הוי בהמה זו פטורה מבכורה, הרי כיון שנתבטל ברוב, נמצא דעדיין לא תלד בכור, וא"כ הו"ל להיות הזכר אח"ז בכור. וכ' דאין לומר דמה שהי' עובר במעי אמו סגי לפטור השני מדין בכור, דזה פשוט דצריך להיות איזה מין לידה כדי לפטור מבכורה. ולכן כ' להוכיח מכאן דכל דין ביטול ברוב אינו אלא שהמיעוט מאכזר כל דינים שיש עליו, ושוה הוא בכל דינים כהרוב, אבל שמו לא נתבטל, ונקרא המיעוט עדיין בשם ולד, דהא בכל מקום שהוא ולד הוא. וא"כ בנוגע לפטור אמו שפיר פוטר, דאף דולד זה אין לו דיני בכור, אבל במציאות ולד הוא, וא"כ סגי בזה לפטור אמו מבכורה. וע"ע בחלקת יואב (ל"ב), ענף ו', ד"ה ובגוף, דכ' ליישב דאף דאמרי' דהמיעוט בתערובת כמאן דליתא, אולם כל זה בנוגע המיעוט עצמו, אבל לגבי הבהמה שהמיעוט יצא ממנה, הרי סכ"ס המיעוט יצא ממנה בודאי, וא"כ בנוגע זה לא שייך לומר דבטל ברוב, וא"כ שפיר הוי הבהמה פטורה מבכורה.

(ב) **ר' שמעון אומר ולד נימוק עד שלא יצא- כ' המרדכי (חולין תשל"ז) לייסד דלא אמרי'** ביטול ברוב א"כ הי' הדבר שנתבטל ניכר בפנ"ע מעיקרא, ורק אח"כ נתערב, אז אמרי' דבטל ברוב, אבל בדבר שתחלת ביאתו לעולם מעורב, ליכא למימר דבטל. והק' מכאן דס"ל לר"ש דבטל הולד ברוב, ותי' דהכא נמי ניכר הי' הולד קודם שנמוח. אלא דהק' המהרי"ט אלגאזי (ל'), הא משמע דמיירי דנמוק הולד קודם שיצא לאויר העולם, וא"כ, כיון שביציאתו לעולם כבר הוא מעורב, א"כ איך מהני רוב לבטלו. והביא דכבר הק' כן המשנה למלך (משכב ומושב, א', י"ד), וכ' דעיקר חילוק של המרדכי הוא דכל דבר שתחלת חלות איסורו

להיות היתר (או דהטמא נהפך להיות טהור), אי"ז הפקעה גמורה של האיסור (או הטומאה), אלא הוי מתיר (או מטהר) לשעתו, אבל סיבת האיסור (או הטומאה) עדיין שם, וכיון שהוכר האיסור (או הטומאה), חוזר ונעזר מכאן ולהבא.

ז) ר"א אומר תירום ותירקב- כ' תוס' בסוטה (יח. ד"ה חזר) דמה שמקיל ר"א בזה, היינו משום דס"ל דמדאורייתא חד בתרי בטל, וכיון דכל האיסור הוא רק מדרבנן, א"כ שפיר יכול להקל ולתלות דהאיסור עלה.

ח) וחכ"א תעלה ותיאכל נקודים, וכו'- פרש"י, תעלה ותיאכל עם חוליה, ומשום גזילה יתן דמים לכהנים, או ירים ממנו סאה ותאכל לכהנים. וכ' תוס' דאף דטעמא משום גזל השבט, אבל מסתבר דאינו יכול להפטר בדמים, דודאי קדושת תרומה יש בה. וביאר הקהלות יעקב (כ"א) דעת תוס', דס"ל דכיון דאסרו חז"ל הפירות עד שירים ממנו, אף דטעם התקנה הוא משום גזל השבט, מ"מ מסתבר דגדר התקנה הוא שיעשה מעשה הרמת תרומה, וא"כ איך יתכן שיקיים דין בזה בנתינת דמים, הרי אי"ז תרומה. אבל רש"י ס"ל ששני תקנות היו, דמה שצריך להרים הוא משום גזל השבט, מה שהסאה הזו נעשית תרומה, לאו משום גזל השבט הוא, אלא ההרמה היא סבה שמחמתה נעשה תרומה, והיא תקנה אחרת, דהיינו שהמורם נעשה תרומה, לפי שמיחזי כתרומה, ואולי מפני שהרמה זו מתרת את השאר הרי הוא מחזי כמפריש תרומה, או משום דגדר התקנה הוא להחזיר לכהן מה שאבד כאן, וכיון שמה שאבד הי' תרומה, א"כ אם מפריש סאה פירות, מחזי כתרומה והו"ל דין תרומה לה, אבל כל זה רק כשמרים הסאה, אבל במשלם דמים, שאין כאן הרמה, אי"צ כלל שתהא נעשית סאה א' תרומה.